

Комунальний заклад вищої освіти
«Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія»
Запорізької обласної ради
Факультет реабілітаційної педагогіки та соціальної роботи
Кафедра спеціальної педагогіки та спеціальної психології

БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

«Розвиток пізнавальної активності у дітей 7–8 років із затримкою психічного розвитку»

Виконала студентка групи СО-4
спеціальності 016 Спеціальна освіта
Помаз Валерія Сергіївна
Керівник: Борисов В. В.
Рецензент: Сігова А. Г.
Нормоконтроль _____ Ю. В. Клочкова

Запоріжжя
2020р.

РЕФЕРАТ

Бакалаврська робота: 48 с., 2 табл., 7 рис., 46 джерел, 6 додатків.

Об'єкт дослідження: пізнавальна активність дітей 7 – 8 років із ЗПР.

Мета роботи: розробити поради вчителям молодших класів, на підставі результатів діагностики особливостей розвитку пізнавальної активності у дітей із ЗПР.

Методи дослідження: теоретичні, емпіричні, математичні.

Загальновідомо, що пізнавальна активність є запорукою успішності учнів. Допитливість, цікавість, інтерес є стимулом до навчання та й до будь-якої діяльності. Пізнавальна активність допомагає особистості у вирішенні пізнавальних завдань у процесі навчання, виконувати конструктивні дії в спілкуванні, навчанні, взаємодії з оточуючими. Проте встановлено, що у категорії дітей, що ми вивчаємо, тобто діти з ЗПР спостерігається недостатня її сформованість, яка негативно впливає на становлення особистості та зниження успішності й результативності в навчанні.

Отже, необхідно встановити, які саме фактори впливають на розвиток пізнавальної активності у дітей із затримкою психічного розвитку та сформулювати поради щодо якісної роботи дітей на заняттях.

АКТИВНІСТЬ, ЗАТРИМКА ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ, ІНТЕРЕС,
МОЛОДШИЙ ШКІЛЬНИЙ ВІК, ПІЗНАВАЛЬНА АКТИВНІСТЬ,
ПІЗНАВАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ, РОЗВИТОК.

ВСТУП

В умовах ґрунтовної перебудови системи освіти в Україні особлива увага приділяється проблемі розвитку і виховання дітей з особливими потребами. На законодавчому рівні це закріплено у державних законодавчих актах таких як, Закон України «Про освіту», новий Закон України «Про повну загальну середню освіту», Національній доктрині розвитку освіти в Україні в XXI столітті. Актуального значення набуває питання готовності дітей до навчання в закладах освіти, що забезпечить їм сприятливі умови для нового виду діяльності, їм і є навчання.

Загальновідомо, що пізнавальна активність є запорукою успішності учнів. Цікавість, допитливість, інтерес є стимулом до навчання та й до будь-якої діяльності. Пізнавальна активність допомагає особистості у вирішенні пізнавальних завдань у процесі навчання, виконувати конструктивні дії в спілкуванні, навчанні, взаємодії з оточуючими. Проте встановлено, що у категорії дітей, що ми вивчаємо, тобто діти з ЗПР спостерігається недостатня її сформованість, яка негативно впливає на становлення особистості та зниження успішності й результативності в навчанні.

Варто відзначити, що, не дивлячись на велику кількість досліджень, пов'язаних з формуванням та розвитком пізнавальної активності у дітей із затримкою психічного розвитку, проблема не є цілком вирішеною, досі наявно багато питань щодо напрямків дослідження, рівнів сформованості та компонентів пізнавальної діяльності. Проблема фрагментарно розглядалась в праці Н. Менчинської та А. Цимбалюк «Пізнавальна активність та научуваність», вони розглядали пізнавальну активність як рушійну силу у навчанні дітей із ЗПР. Саме їх робота більшою мірою вплинула на формування нашого ставлення до проблеми.

Проблема пізнавальної активності молодших школярів є однією з найактуальніших у практиці навчальних закладів та у теорії психологічної

науки, оскільки активність є необхідною умовою формування розумових якостей дітей, їх самостійності, ініціативності.

Саме тому нами була обрана така тема бакалаврської роботи «Розвиток пізнавальної активності у дітей 7 - 8 років із затримкою психічного розвитку».

Мета дослідження – розробити поради вчителям молодших класів, на підставі результатів діагностики особливостей розвитку пізнавальної активності у дітей із ЗПР.

Об'єкт дослідження – пізнавальна активність дітей 7 – 8 років із ЗПР.

Предмет дослідження – особливості розвитку пізнавальної активності у дітей 7 – 8 років із ЗПР.

Завдання дослідження:

1. Вивчити стан розробленості проблеми в психолого-педагогічній літературі.
2. Дібрати діагностичні методи для психологічного дослідження розвитку пізнавальної активності у дітей 7 – 8 років із ЗПР.
3. Розробити поради вчителям щодо якісної роботи над розвитком пізнавальної активності у дітей 7 - 8 років із ЗПР.

Методи дослідження – теоретичні (вивчення й аналіз літературних джерел, порівняння й узагальнення поняття), емпіричні(спостереження, проведення діагностичної роботи), математичні (кількісна обробка результатів).

Бакалаврська робота має 48 сторінки, вступ, два розділи (перший теоретичний, другий практичний), список використаних джерел та додатки.

ВИСНОВКИ

Розвиток пізнавальної активності має психологічне підґрунтя. Ми провели аналіз теоретичних джерел літератури й висвітлити психолого-педагогічні основи пізнавальної активності молодших школярів із затримкою психічного розвитку. Проаналізувавши багато джерел в яких подається визначення пізнавальної активності було обрано два найоптимальніших для нашої роботи. Думка М. Лісіної про те, що пізнавальна активність – це стан готовності особистості до пізнавальної діяльності, той стан, що передуює діяльності й породжує її розумову активність як потребу в розумовій діяльності та інтелектуальну як потребу мислити, а не взагалі когнітивну діяльність [20]. Та друге, розроблено В. Лозовою, яка розглядає це поняття як рису особистості, що виявляється в її ставленні до пізнавальної діяльності, яка передбачає стан готовності, прагнення до самостійної діяльності, спрямованої на засвоєння індивідом соціального досвіду, накопичених людством знань і способів діяльності, а також знаходить вияв у якості пізнавальної діяльності [22].

Зробили висновок щодо формування пізнавального інтересу аналізуючи працю Є. Хілько. Для того, щоб у дитини формувався пізнавальний інтерес, їй необхідно пройти три стадії: цікавість, допитливість, теоретичний інтерес. Цікавість є елементарною стадією вибіркового ставлення до певного предмета або явища, що обумовлена тільки зовнішніми обставинами, що привертають увагу людини і є початковим поштовхом у виявленні пізнавального інтересу [38]. Допитливість є необхідною умовою інтелектуального розвитку дитини, успішного навчання та свідомого вибору майбутньої професії та шляху життя загалом. Якщо для дитини дошкільного віку – це вікова особливість розвитку, то у дітей молодшого шкільного віку допитливість формується у процесі навчання шляхом пробудження інтересу до різних навчальних предметів і видів людської діяльності.

Проте не в усіх дітей активність формується однаково. Так, В. І. Лозова визначає три рівні пізнавальної активності: репродуктивний, реконструктивний і творчий. Найвищим рівнем пізнавальної активності вважається творчий рівень, коли учень стає не тільки пасивним слухачем, а активним учасником і творцем процесу навчання.

Для проведення дослідження був обраний опитувальник Б. Пашнева для вивчення рівня розвитку пізнавальної активності у дітей із ЗПР, також було проведено декілька практичних занять, за допомогою яких проводилось спостереження і безпосередня бесіда з кожним учнем, що допомогло зробити висновки.

Було встановлено, що властиві цим дітям зниження працездатності та нестабільної уваги мають різноманітні форми індивідуальних проявів. У одних дітей максимальне напруження уваги та найбільш висока працездатність виникає на початку виконання завдання та знижується по мірі продовження роботи; в інших зосередження уваги настає лише після деякого періоду діяльності; в третіх відмічаються періодичні коливання уваги та нерівномірна працездатність протягом всього часу виконання завдання. Для зрівнення цих коливань та продуктивної роботи на заняттях необхідні різного види відволікаючі вправи, це і фізхвилинки, і відео фрагменти, можна використовувати «розмову з лялькою» для отримання відповідей на питання.

Одна з психологічних особливостей дітей з затримкою психічного розвитку є в тому, що у них спостерігається відставання у розвитку усіх форм мислення. Таке відставання спостерігається у найбільшому ступені під час рішення задач, які пропонують використання словесно-логічного мислення. Таке значне відставання у розвитку розумових процесів впевнено говорить про необхідність проводити спеціальну педагогічну роботу з метою формування у дітей інтелектуальних операцій, розвиток навичок розумової діяльності та стимуляції інтелектуальної активності. Всі завдання на занятті повинні бути цікавими для дітей, бажано орієнтованими на життєвий досвід, щоб діти отримували життєво необхідні знання постійно, навіть на заняттях

математики, ще раз акцентуємо увагу на яскравій і доцільній наочності. Наочність має бути чітко оформлена і не повинно бути нічого зайвого, бо у як ми знаємо у дітей нерозвинена увага і вона легко «перемикається».

Ще раз наголошуємо, що порушення пізнавальної активності та поведінки охарактеризованої групи дітей залежать від стану їхньої нервово-психічної працездатності, що, в свою чергу, пов'язано з умовами, в яких організовано їхню діяльність. Так як у дітей підвищена втомлюваність, їм необхідно постійна зміна діяльності, необхідно привертати їхню увагу яскравою наочністю, матеріалами, які вони зможуть не тільки побачити, а ще і відчутти тактильно. Також були зроблені висновки, що дітям не вистачає заохочення та похвали, саме різні види заохочень і пробуджують пізнавальний інтерес до навчання і життя взагалі.

Розроблені нами поради є корисними не тільки для викладачів, а ще і для батьків, опікунів та просто для людей, у яких виникли питання щодо роботи з дітьми з ЗПР, адже поради складені безпосередньо за отриманим досвідом на практиці, завдяки спостереженням, опитуванням, бесідам та практичним заняттям.

Таким чином, можемо стверджувати, що всі завдання дослідження виконано.